

ACC. N:R M. 15653: 1-31.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Anna Skåhl, Gärnäs*
Härad: *Ingelstad / Järvestad* Berättare: *olika personer; se uppst. bladens
bakside!*
Socken: *Tranås / Hliby* Berättarens yrke:
Uppteckningsår: *1962* Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

*16 avsnitt deskap, förlossning, barnsäng och kyrk-
tagning. s. 1-17.*

LMF 96.

Det späda barnets klädsel och vård. s. 18-31.

" 97

26/7-62

Inställning till barn.

Varje familj ville gärna ha barn. Ett barnlöst hem ansågs som något onaturligt. Antalet fick väl bli som naturen bestämde. Varje barn togs som Guds gäva. I fattiga familjer kunde det bli svårt att skaffa mat åt en stor barnskara.

I regel var det dessa familjer som hade de flesta barnen. Tvillingar voro inte ovanligt, tvillingar mera sällsynta. Någon förklaring har jag inte hört. Tvillingfödelser följde ofta släkter. En familj här hade två par tvillingar förste parat födda år 1894 och andra ^{tvillingar} 1901. Modern ^{tvillingar} födde också 2 par tvillingar. En dotter har tvillingar vilka alla leva. -

Tadon i familjen önskade helst pojkar som kunde arbeta och hjälpa till med försörjningen. När en pojke var sjuk år, fick bli sjukpojke. Han hade då mat och kanske något klädesplagg.

Luf 96

Man talade rätt kärfullt om ett barnligt äkten-
skap. Hustrun kände sig allt tillbakasatt av sine
lyckliga mednystrare, felet var alltid hennes. Skulle
makarna tala om att söka läkar, blev det än
värrt prat. - Som barn minns jag talat om en gum-
ma som kokade samma örter, som fruar skulle
dricka. Det är sådana saker som viskades fram
och man begrep endast att det var hemlighetsfullt.

Allt som hände sexuellt till talades aldrig
om, endast viskades. Att ett barn skulle vara om-
kring 2 år innan nästa infann sig, var nog önska-
målet, lika väl att förlora barnet som ett år efter
brölloret.

Inom äktenskapet var det nog ej vanligt att härenden
ska arbeta. Jag har hört att en kvinna, som hade
ett mycket häftigt lynne och ville ej gärna ha ett
nytt barn, började skusa och flytta möbler och
arbetade väldigt, barnet gick förlorat och hon

själv repade sig aldrig.

Ogifta kvinnor försökte ^{allt} med skarpa dekorer och särskilt grönsåpa anbyta havandeskapet. Det fanns i städerna och även på landsbygden personer som anlitades som hjälper. Dessa namn uttalades ej endast hänsynslöst. Det betraktades nog både som brott och synd, men ingen vågade anklaga någon.

Allt äktenskap ingicks sedan havandeskapet konstaterats händer nog ofta. Ibland nekade mannen, ja t. o. m. svor sig fri, och då fick kvinnan klara sig själv utan någon hjälp till sin saktning.

De utomäktenskapliga barnen stodo i säcklar, hänade och föraktade av kamrater i skolan.

Modern hade det lika svårt. Hade hon ej far och mor som kunde värda barnet medan hon arbetade, blev barnet sålt till den läggbjudande. Det var hårda lidanden för ett sådant barn. Faders däremot fick kanske lida smärkligt, men hade

hon frist sig med edgång, så hade sitt anseende
lika bra och blef vald till skolråd och kyrkord,
^{medan} satt med sitt barn i fattigdom.

Det vanligaste utlyskhet att en kvinna väntade
barn var: "att hon är på det viset." Det var nog
endast till de allra närmaste en kvinna talade
om att hon väntade barn. Tidur för föreläsning
räknades ut på samma sätt som nu, fast
läkarundersökning förkom ej bland allmog
och arbetarbuxtur. Till Barnmorskan vände
kvinnoerna sig om det skulle vara något fel,
och fick då råd och hjälp. I god tid före
förlossningen "ringades barnmorskan", så
hon kunde vara beredd. Kvotanden voro långa
och vägarna dåliga, så det gällde att vara
redo. Att utfriska barnets kön eller bestämma
därom har jag ej hört berättas. I allmänhet
talades ej mycket om sådana saker

Den blivande moderns arbete fick nog följa
som vanligt så detta blev nog knappvisken.

En flicka, som tjänade på en lantgård,
fick göra sitt vanliga hårda arbete så länge
som möjligt. En lantbrukare kunde kanske
spara sig något, men mestadels var arbetet
som vanligt. Som de flesta arbetare var
hängbodda var det bevärligt att få tillfälle
till mera ingående tvättningar, på de
stora gårdarna hade de större möjligheter.

Maten blev nog som vanligt. Kaffet
var det många som inte tälde. Däremot
kunde det vara högt märkliga saker
som de längtade efter: rabarber, omogna
krusbär, rostade kaffebröns m. m.

Kläderna var de vanliga och något sär-
skilt plagg syddes inte. Det är först
på 1900 talet som en ledigar blus började användas.

Den blivande moderns ställning i samhäl-
let var ej annorlunda. I hemmet var det nog
ingen skillnad. Det var ej många barn
som visste att de skulle få en bror eller
syster, förän där låg ett barn i deras
gamla vagn.

Den ogifta kvinnan fick fullgöra sitt
arbete så länge hon orkade, sen skickade
hon till sitt hem om hon hade något, eller
till fattighuset. Goda husvärdar kunde ta
hennes egen till platsen, med barnet lämnat
i hemmet eller till någon förälder.

Fran medhjälpare fick den ogifta kvin-
nan upptäcka många härfulla anmärkingar.

Vår blivande mor gjorde alltid i ord-
ning småbarnskläder eller "Barnatij"
som det också kallades.

Vagnen, som stod på vinden, togs fram

och gjordes i ordning innan barnet föddes, men togs inte in i rummet förrän den lille skulle bäddas ner. Bammoskan var redan påtvingad, liksom en grannkvinnas eller släktingens "Basell". Den som ingen skjuts hade, tvingade långt i förväg hos närmaste lantbrukare. Om det var i en bondgård tillökning väntades, hade drängen fått ordet att ha allt färdigt för en snabb skjuts, när tiden var inne. I bröstaden skulle linne och småbarnsklädes läggas fram, vatten vämmas.

Missfall kunde bero på överanstängning, lyftning av ett tungt föremål eller ett fall ut för en brämma. Ett ofullgånget foster begravdes på kyrkogården, helst i en grav som tydligen blivit igenstöttad, men även i eget eller någon släktingens gravställe. Begravningen blev mestadels på kvällen.

Några särskilda åtgärder när kvinnan gick över

lidet gjordes ej, om ej något särskilt inläffade, då barnmorskan tillkallade läkare. Orsaken kunde vara felräkning med lidet. De gamla barnmorskorna voro ganska lugna och orovade ej i onödan. - I Teanis fanns en gammal barnmorska "Mor Johanna" som var den mest lugna och vara gamla kvinnan och alla hade förtroende för. Som vuxen har jag hört kvinnor berätta att de aldrig voro ängsliga, för när Mor Johanna kom, gick allt lyckligt.

"Barnst" eller "barna" kallades ibland förlösningarna och den skedd i det rum familjen bebodde.

Det var många som ej hade mer än ett rum och ett litet kök. Hos stofffamiljerna kunde bostaden bestå av 2 rum och kök, eldstad endast i ett rum.

Gårdarna hade fler rum och då sängkammaren.

Läng eller soffa blev väl platsen för förlösningarna. Varmt vatten, tvättfat och linnor måste finnas.

Närvarande voro barnmorskan och ett par äldre

kvinnor. Mannen kunde få näsarna. Jag har hört
 en barnmorska berättat att de ville helst slippa
 ha honom, ty i de flesta fall svimmade han; så
 de fick omväxlande med honom än med barna-
 föderskan. - I en berättelse har jag läst om att en
 del män infunnos sig klädda i högtidskläder,
 hvilka tillhållades av barnafadern, alldeles som vid
 en kunglig föreläsning. Damma fingr ej sina näsborster.
 Barnmorskan kallades och i Jordgumman och
 stod i rang ^{med} lärarens fru. - Det var lantbru-
 kare eller hantverkarsdöttrar som valde detta
 yrke. De hade nog någon fast lön på senaste
 tiden, annars var taxan 2 kr för mindre bemed-
 lade och 10 kr för buriga familjer, de flesta gar
 mer ända till 25 kr. Dessutom ganska mycket
 in natura som mjöl, kött, smör och ägg m.m.

Föreläsningställning: liggande. Sängen bädda-
 des med tjockt underlag av något grovt tyg, och

en kraftig smedkudd vid fötterna. Om något annat plagg lades i sängen är ej känt. Kvinnan var klädd i lintyg och nattlissa, nattlinne förutom ej förrän på senare tid. Det inte namn på väskarna. För att gästkyrnda förlösningen gavs lavemang. Som lugnande medel: luktsalt eller ammoniak, som skulle lindra smärtorna, inandades. Om det var något fel, försökte nog barnmorskan reda ut det innan läkare tillkallades. Farmor berättade om ett fall då det varit kängförlösning, och då tydligen av barnmorskan, ty det var flera mil till läkare. Detta var 1899. Hygienen var nog ej alltid så noga och tvättningen ej så grundlig, det hände att det blev barnängofeber ibland med dödlig utgång. Någon förtäring blev det inte tid till utan om det drog långt ut på tiden. Fadern brukade ibland vara med och

hålla kvinnan i handen då det var som svä-
rast. Det var barnmorskan som tog emot barnet
och klippte av navelsträngen, vilken lillsammans
med efterbörden brändes. Det nyfödda barnet
sovptes in i ett linnestycke och lades åt sidan
medan modern sköttes, tvättades och lindades.

Sedan badades barnet. För att känna badvattnets
temperatur, doppades samtidigt i badbaljan och
då känna om det var lagom, kroppstemperaturen.
Sedan kläddes barnet i skjorta, blöja, navelbinda,
blöja, mantel och sovptes till sist med det långa
sovpet till ett litet paket. En liten mössa och

sen lämnades barnet till modern för att få
sitt första mål mat. Ofta hade fadern arbetet
borta och fick ej se barnet förrän kvällen, om
föllovingen varit under dagen.

ibland föddes ett barn med en hinna över
huvudet s.k. "legshuva". Det skulle gå mycket bra

för det barnet. Lördagsbarnet hade också förtä-
ningar för framgång och lycka. En gammal lyda var
att de kunde "se spöke".

Ett dödfött barn gjordes i ordning och lades i en låda
och begravdes på kyrkogården i familjens gravställe
eller någons släktings. Om modern dog under förlö-
ringen så föddes vanligen barnet med hjälp av barn-
morskan. Det var mycket roga ifall barnet också
skulle dö, vem som dog först. I början på 1900-talet
var här ett sådant fall. Om barnet dog först så
ärode moderns släkt, det var första barnet, dog modern
förest, ärode mannen. Det blev rättgång och barn-
morskan fick med edgång behålla att modern dött
innan barnet. - Ryktet har ju gått att ett barn kunde
födas i gravu, men jag vet ej om det är bevisat.

Att något förmål skulle läggas i kistan är nog
möjligt, men mycket gamla personer vet ej därom.
Efter förlöringen bjöds på kaffe och kakor.

Barnmodern fick vara med.

Det var många ställen barnen kom ifrån. Barnmorskan i Tranås hade alltid en svart väska med sig och i den hade hon smärtan, som hon plockat i kvardammen. Vi barn trodde det alldeles säkert. Storken var nog den som kom med de flesta. Vid Färnäsgården var det gott om stekar för jumbo är sedan. Så sent som 1926 berättade en pojke i skolan: "En kväll hade mor glömt slänga fönstret och så kom storken med mej" detta var han alldeles säker på.

En och en var vanligen modern sängliggande. Något särskilt namn på kvinnan har jag ej hört endast att hon hade "inga skor" under tiden till bysklämningen. Om komplikationer tillötts, brukade barnmorskan kunna råda och hjälpa. Hon kom varje dag under 4-5 dagar och skötte kvinnan och barnet. Kvinnan skulle hålla sig stilla.

Under tiden var alltid någon släkting eller god vän

behjälplig med sysslorna i hemmet.
Grannfuer och släktingar kom på besök utan bjudning
och hade alltid något i malväg med sig. Skon-
soppa på fina bevingar och saft var vanlig, ett fat ris-
gröt eller något annat. Ett gammalt uttryck var "att
gå med "barnängsbaleja". Någon bjudning hölls
ej hos handverkare och sabelare.

Det var nog ett mycket gammalt bruk att kvinnor
ej fick gå tvärs över en landsväg eller hälsa på
hos någon förrän hon gått i kyrkan.

Något särskilt för fadern vet jag ej.

När barnet var 3 veckor eller en månad skulle
det döjas. Under vintern skedd detta oftast i hem-
met, ibland i prästgården, under sommaren i kyrkan.
De flesta kyrkor saknade uppviining.

En vecka eller två efter dopet, skulle kvinnan
kyrklegas, ej mannen. Anmälan till kyrklegning
gjordes av mannen till prästen på expeditionsdagen.

Några särskilda ordalag hade nog använts för många år sedan. Anmälningsavgift till prästen vet jag ej om, men ett dunkelt minne att klockaren skulle ha något.

Vid kyrktagningen var kvinnan soathlädd liksom den som följde henne, vanligen barnets gudmor. Varken barnet eller mannen var med i kyrkan.

Kyrktagningen ägde alltid rum för högmässan. Kyrkgångskvinnan och hennes följeslagare skulle stanna i vapenhuset till sammankomningen, där öppnade klockaren, senare vaktmästaren, och satte fram en lång pall innanför kyrkdörren där kvinnan skulle knäfalla. Prästen läste ritualen för kyrktagning, räckte kvinnan handen, medan klockaren tog bort pallen, och ledde henne ett steg in i kyrkan. Var det två kvinnor, räckte han först handen åt den kvinna som fött en gosse.

Annars ingen rangordning. Kvinnan stannade hela gudstjänsten, men var utgångsaluen

bröjades, skulle hon och hennes följelagare gå ut.
Det var ett gammalt bruk liksom att en peng
skulle läggas i kollektsbössan, ännu som ej kollekt
upptogs den söndagen. "Tollighkollekt." Efter kyrko-
besöket bjöds på kyrkkaffe hemma, men endast på
gudmodern och gudfadern samt hemmavarande.

Hos någon lantbrukare var kanske "kyrkegångs-
gille". Vid barn dopet var ofta kalas för släkt
och vänner "Krisnagille".

Ogift kvinnas kyrklagning skedde i skristian
efter särskilt formulär. Det kallades "slå skift".
Om kyrklagning efter missfall holligen inte
men väl efter dödfött barn har berättats.

Det skulle nog vara särskilda skäl om kyrk-
lagning skulle vägras och då mycket långt till-
bake i tiden. I gamla berättelser omtalas att en
halvfjärding eller annat in natura lämnades i
prästens kök, men det är väl en hvarligen från

den tid då prästen skulle ha lionde.

För kvinnor som dött utan kyrktagning var ingen särskild ritual. Ingenting förtogs i hemmet under kyrktagningen, utom i ordningställandet av kyrkbänket. Tej eller något av kvinnan på hemvägen. Vid hemkomsten knäböjd hon vid barnets vaggan liksom innan hon gick till kyrkan. Någon kvinna gick till kyrkan söndagen efter, men då ensam, ingen bestämd avsikt.

1938 var sista gången jag såg någon kyrktagas. Då satt kvinnan längst fram i första bänken och knäböjde vid altarrunden. - Många tyckte att det var en betydelsefull ceremoni och kunde bibehållas, andra voro emot den. Nu är det aldrig någon som kyrktagas. Redan 1910 var det kvinnor som ej blev kyrktagna.

Det späda barnets kläder och vänd:

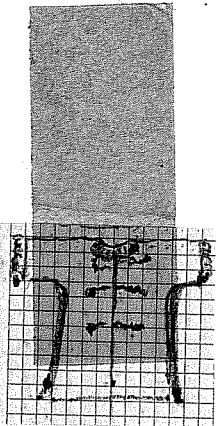
Beskrivningen gäller jordbruksarbetare eller hant-
verkare omkring 1888 till 1900.

Den spädbarnsuddypsel som mina system hade, bestod
av skjorta, tröja, navelbinda, skjätlägg, blöja, man-
tall (kjäll) och binda även kallat soop. Till skjortan oftast
lös kraze med spets i kanten. Spets även på ärmarna. Till
skjortan användes mjukt madrapotam. Krazen var ännu
finare tyg s.k. sockerduk. Tröjan av vit piki.

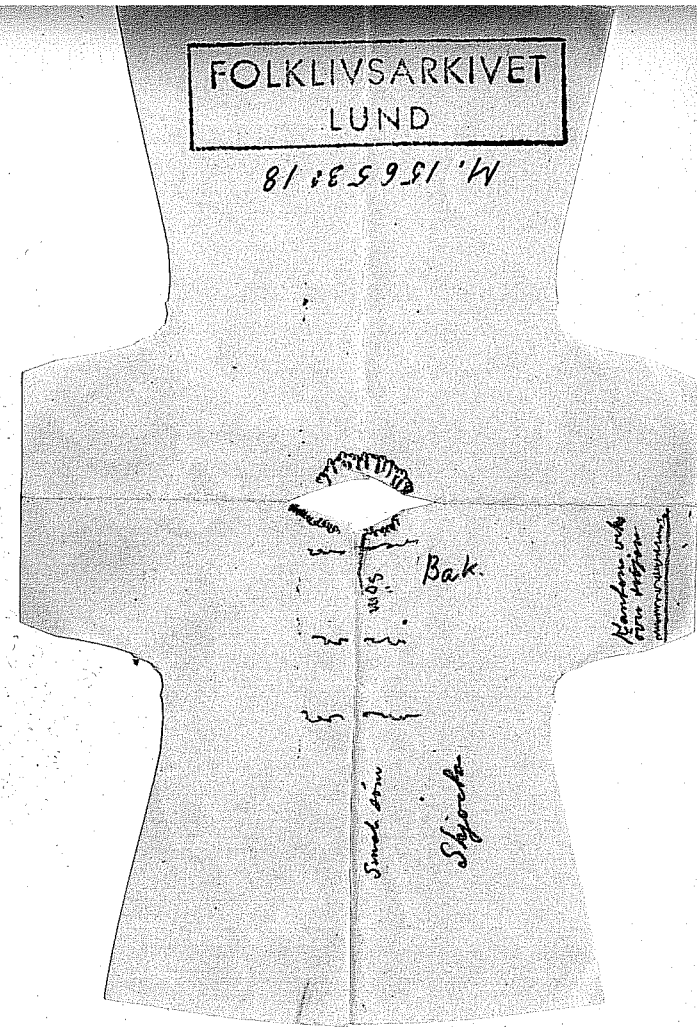
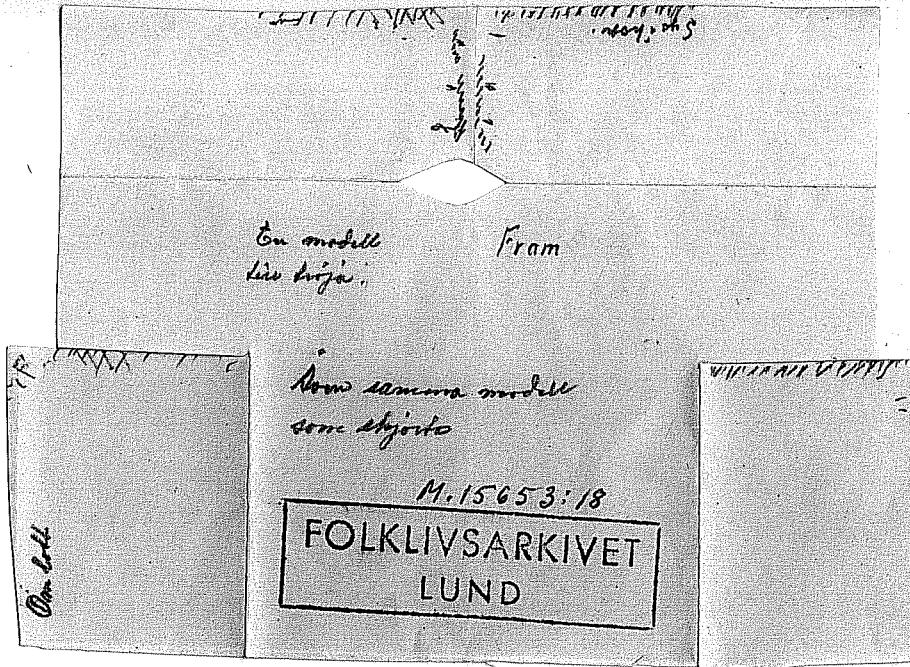
Både skjortan och tröjan var öppna i ryggen
och bands med smala bandelband. Blöjan syddes
ofta av gammalt linne, riktigt mjukt av flera
krätter lakan var mycket bra. Manteln var lite kraf-
tigare tyg, flanel var vanligt. Soopet eller bindan
var av samma material, kantat med band runt
om och i ena ändan två band för knytning. Av
skjortor, tröjor och blöjor samt navelbindor var minst
6 av varje slag. Kjäll och soop behövdes ej så många,

X

Luf 97

vänd!

2 eller 3. För pojkar och flickor var klädseln lika.
Strumpor eller sockor när blivit störra.

När barnet skulle skötas på morgonen, skedd
förest badning och pudring med potatismjöl inkränt
i en tunn tyglapp, sen skjorta och tårja, navelbinda
så länge den behöfdes, mantel och blöja lades på
varandra och sveptes väl om barnets kropp under
armarna, och benen raka väl insvipta. Därefter
bindas som skulle svigas runt hela kroppen från
armarna ner över benen, som skulle ligga raka, och
sedan knöts nedtill så det blev ett stadigt paket.

Skulle föräldrarna bort och ha barnet med
läddes en fin bomullskläänning utlångt allrammen.

Farmor sålade om att tidigast skulle armarna
också lindas in liksom benen.

Dagdiakten syddes ofta av moderns slöja till
det första barnet och användes till efterföljande
barn. Den pryddes med rosetter av blå eller röda

sidenband. Vi hade en dopdräkt av luntat minsta
boucullstyg prydd med tunna spetsar och rosetter
tett brutt sidenband knöts rent om. Rosetterna
skulle vara blå till pojkar och röda till flickor
likaså bandet. Troligen syddes barnens namn på klan-
ringen. Jag har sett sådan dopdräkt som använ-
des av en hel släkt barn och barnbarn. Vissa
barns namn syddes i kanten. Det är en gammal
dräkt men finns ännu. Nyare dopdräkter är ofta
broderade med små fina blommor i pastellfärgen.
Det var inte alla som kunde skaffa dopdräkt
själva utan lånade. De vi hade var ofta utlånad
likaså mössan. Själva spädbarnskläderna är nog
lika som för: kjora och skjorta; kjoll och svorj an-
vändes inte numera det är ju helt andra plagg.

ibland gjordes småkläderna, men mest ut-
nyttjades de av efterföljande systrar.

Svop och mantel användes till barnet var 6 veckor då

detta utbyttes till kolt eller blänning.

Jag skall försöka ta reda på om någon dopdiakt
är bevarad. -

Navelsträngen tvättades ren med soag lysolbörning
En flerdubbel byghompin lades på och sedan
svyptes en lång linda om. Jag har hört att man lade
en gang på för att lugna till. På de dagar brukade
navelsträngen falla av och brändes upp, vanligen
av barnmorshen. Navelbandet byttes vid ombyte på
barnet under 1 mån eller 6 veckor. Om komplikationer
uppstod visste alltid barnmorshen råd. I svårare
fall anlätades läkare. Varje morgon badades bar-
net i lagom varmt vatten och tvål. Hudrock
och skjort pudrades med potatismjöl inkrutet i en
lunn limslapp. Så fick barnet mat och skulle sova
i 4 tim. sen skedd byte och lättare tvättning och
så mat och sömn ungefär 4 timmar mellan varje
mål. Lite mer omständigt på kvällen. En och annan

gång vägdes barnet. Det knöts väl in i en duk eller schallett och vägdes på en "besman".

Barnets sängplats var vanligen vaggan, på natten ofta hos modern i hennes säng. Det hände nog att ett barn lägs ihjil men det var mycket sällan. Jag har aldrig hört att ett barn kvävdes i sin egen bädd, numera har det hänt några gånger.

Vaggorna voro ganska lika, endast måtningen skilde utseendet somliga voro utirade med roser och tuljancer efter bygdemålarnes fantasi, andra hade härts färg. I botten på vaggan var ofta en madrass fylld med hackels övervä den en dyna och en liten kudde med ringott, sen ett underlakan och ett stort tygstycke sen överlakan. Både lakan och ringott pryddes av ett rikat "mellanverk" ibland knypplat. Barnet lades nog på vilken sida som helst, ty det skulle vändas för att ligga på båda sidor. Vaggan

ställdes åt sidan så att solen ej lystes i barnets ögon.
Om barnet låg i den om natten, stod den vid mor-
derna säng. För att barnet ej skulle falla ur
bands ett brett band tvärsövers vaggan. På som-
maren fästes en tunn gardin över till skydd
mot flugor.

Digivningen, amningen var vanliga namnet.

På rikligt landsmål: Di - "Palle". Barnet kallades
"Pallabarn" ^(-gull-). Första målet fick barnet när mor-
den efter fölossning var i ordning. Om barnet
ej tog bröstet strax, brukad barnmorskan spruta
di i munnen på det. Namn på första modur-
mjölken vet jag ej. Bröstböld var mycket be-
svärlig. Gummi- eller Svälplaster användes
samt tvättning med ljunt vatten. För att få mycket
mjölk skulle blandning av mjölk och svagducke
förläras i riklig mängd. Om mjölken smade
så barnet ej fick tillräckligt, kokades fina bari-

gryn i mjölk och vatten silades och gavs barnet med napp eller en liten sked. Om det blev för mycket (mjölk) kramades den ut. Jag kommer ihåg en gammal kvinna som sög ut mjölken med läpparna och spottade bort den. Om barnet ej fick tillräckligt gavs tillägg av havrevällingen vid samma tiden som digivningen dock ansågs modersmjölken innehålla vad barnet bäst behöfde. Det anmärks att sambandet mellan mor och barn blev något särskilt, mor ej några särskilda egenskaper.

Om barnet blev sjukt blev modern naturligtvis ängslig och orolig och detta inverkad i sin tur på barnet.

De flesta mödrar hade bestämda tiden för barnets måltider, det var många systor som skulle skötas emellan, det fanns en och annan som tog upp barnet så fort det skrek och sen skulle det somna vid bröstet. Somliga barn sov hela natten

utan mat endast nyfödda fick ett mål kl. 2.

Efter 7 mån började barnet få riktig mat, något tidigare började det med mjölk och uppblötta stöpsen.

Många barn diade tills de var ett år. Jag ort ett fall då diandet fortsatte till 4 år och inte har han blivit starkare. Det ansågs som en stor skam. Avvänjningen kunde vara rätt besvärlig, vanligen ströks senap på bröstvårtorna eller något annat som smakade illa, en handfull ull över bröstet var också ett medel.

Om ett barn var avvant och började dia igen, skulle det få en "elak lunga" och bli strållsaktig när det växt upp, enligt gamla historier. Om husdjuren har jag ingen vetenskap.

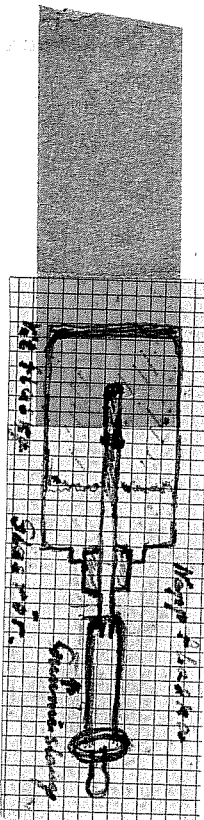
Ammor förekom rätt ofta. En mor var död eller oförmögen att amma sitt barn då blev det någon som mist sitt barn eller en som kunde dela med sig till två barn, någon

gång en ogift mor som mist sitt barn. På flera
härsgårdar fanns ammor. De hade det mycket
bra.

Ibland förekom konstgjord uppfödning med mjölk
och vatten. Honst skulle vara från en väder, men
jag har aldrig sett något. Att man dopgade en
lygudd i mjölk eller sockerwatten har jag sett.
den fick barnet suga på. Genom locken på en vit
flaska födes ett glaciör, över detta en gummislang med nepp.

Att fick flaskbarnet samtidigt med ett dibarn.
och samma mat mjölk och skorpor, potatismos
med smör, välling och gröt. Jag har sett mor-
mor som luggat maten åt de små, samma mat
som modern åt. Inte vidare opiltligt. Jag har hört
just nu att ända in på trettiotalet har det
förekommit.

De flesta småbarn fick skor i huvudet det
betades med matolja ingriden i huden och

tvättning med tvål och vatten, ibland greddes de in
i härballnen. Eftersom botades med tjum mjölk och "lib-
sticka" men det effektivaste medlet var, enligt en "klok"
gumma, rinnande vatten från en bäck, det skulle
hämtas under lydnad sen solen gått ned, man fick
inte tala varken på bröstet eller halsen. Hjemmjölk
har jag hört om. Dregling, oftast i samband med sand-
sprickning kunde botas genom att slå barnet på mun-
nen med en stor direkt lagan ur grytan. Tandsprickningen
var ganska plågsam. Barnet fick något härt att bita
i en träsked eller en hård läbit även violrot använ-
des. Den svåraste barnsjukdomen var "engeliska sjuken"
eller "skru", många ha fått lida av följsjukdomer.
Kloka gummor och naturläkare blev mest antitade
smörjning med någon fjärsalva runt lederna på armar
och ben var det vanliga medlet. Salvan skulle vara varm
minst 1 vecka så armar och ben skulle vara väl tin-
dade. Tälven antitades läkare.

Spädbarnet togs inte upp utom vid ombyte och matning. Tanns äldre syster varades barnet vid vagnning. Om det skrek blev vagnningen ganska kraftig. Stora syster satt på kanten av vagnen med ena armen sträckt tvärsöver. De vagnvisor som vanligen sjöngs var: "Ro ro till fiskeskär", "Korven han hade en liten gullregn, däruti han skulle äka, en liten gullpiska han hade i sin hand, han slog så många han såka", "Lille Karl sov sött i fjid". Jag minns inte att någon använde tvärnapp när jag var barn, men väl en lygsudd. Så länge barnet låg lindat var det lätt att lyfta upp det, ena handen under och den andra över. Spädbarnet togs nog inte ut utom då modern tog det med på besök och då väl insoupt i schalac. Vid 5-6 mån kunde de nog komma ut, sittande i en låg korg eller låda om det var riktigt varmt. Inte många hade en barnvagn. Ibland fick barnet sitta på fars eller mors

X

arm för en promenad. Innan sett barnet ofta på
golvet med kuddar runt om, så småningom behö-
des ej kuddarna och så bröjades det flytta sig
rullande eller slände sig fram och ibland kry-
pande. Inte alla barn kryper. En liten flicka låg
på magen och äkte baklänges som en kräfla ända
tills hon bröjades fast i förmål och rusa sig.
Spisen var alltid soår för barnen, man brukade
ställa stolar, lådor och andra lunga förmål fram
för så ingen olycka skulle ske. När barnet bröja-
de stå upprätt brukade man dra ut en byrålåda
och där höll barnet i kanten och gick "utmed".
En hörsoffa utan lock hade en bra kant att
hålla i. När barnet stod stadigt och skulle läsa
gå, lade man en schalott eller en duk under
armarna på barnet och höll ihop den, så bröjades
den lilla flytta fötterna och så ta ett par steg. De
gick inte hålla på för länge, för varje förmål gick

det bättre. Det bästa var nog när barnet gick utmed
soffkanten, då läide det sig att stå utan att hålla
sig och kanske ta ett par steg. Om ett barn gick
för tidigt brodde man att benen blivo krokiga, "hjul-
bent". Barn går ofta vid 9-11 månader. Gångstolen
var ganska bra. (Beskrivning hos tidigare insänts)
Smeknamnen voro nog många. "Mors lös och Fars gis"
voro rätt vanliga. Modern skötte själv barnet, så
vitt hon var frisk, annars var det en god vän eller
släkting, sällan fadern. Några träklossar var
nog det första barnen lekte med. En träsked
och en bleckburk gick bra, bara det skramlade.

För utomäktenskapliga barn har det alltid
varit svårt. Om ingen nära anhörig kunde ta
hand om barnet, blev det utskorderat till främman-
de. Ibland fick det en god fostermoder, men det kun-
de också vara tvärt om. Där det fanns fattiggård,
fick denna ta hand om modern och barnet. Modern

fick arbeta för att göra rätt för sig och barnet.
Ibland blev barnet senare taget som fosterbarn hos
någon familj och modern söka plats och tjäna till
betalning för barnet. Inte ofta lämnade barnafadern
något bidrag.

#